

EXODUL
LEVITICUL

BIBLIA

DUPĂ TEXTUL EBRAIC

EXODUL

LEVITICUL

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ DE
MARIA FRANCISCA BĂLTĂCEANU
ȘI MONICA BROȘTEANU

TRADUCERE, STUDII INTRODUCȚIVE ȘI NOTE DE
MARIA FRANCISCA BĂLTĂCEANU, MONICA BROȘTEANU,
MELANIA BĂDIC, EMANUEL CONȚAC,
OCTAVIAN FLORESCU, VICTOR-LUCIAN GEORGESCU,
CRISTINEL IATAN, ALEXANDRU MIHĂILĂ,
DELIA MIHĂILĂ, OVIDIU PIETRĂREANU,
TARCIZIU-HRISTOFOR ȘERBAN, SILVIU TATU,
CĂTĂLIN VATAMANU

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

CUPRINS

Abrevieri și sigle	7
Transliterări din ebraică	17
Notă asupra ediției	19
Introducere generală	23
EXODUL	45
Introducere la Exod	47
Exodul	69
Note la Exod	149
LEVITICUL	303
Introducere la Levitic	305
Leviticul	319
Note la Levitic	379
Bibliografie	465

TRANSLITERĂRI DIN EBRAICĂ

א alef = '

ב, ב bet = b, b

ג ghimel = g, ġ

ד dalet = d, d̄

ה he = h (la final, fără mapiq^h)

ו waw = w

ז zain = z

ח het = ḥ

ט tet = ṭ

י yod = y

כ kaf = k, k̄

ל lamed = l

מ mem = m

נ nun = n

ס sameh = s

ע ain = '

פ pe = p, p̄

צ țade = ț

ק qof = q

ר reș = r

ש sin = ś

שׁ šin = ș

ת tav = t, t̄

Vocale lungi

◌ָ qameț = ā

◌ֵ țere = ē

◌ֹ holem = ō

◌ִ hireq gađol = ī

◌ֻ șureq = ū

◌ֱ holem waw = ō

Vocale scurte

◌◌◌ segol = e

◌◌◌ hireq = i

◌◌◌ patah = a

◌◌◌ qameț hatuf = o

◌◌◌ qibuț = u

◌◌◌ ș^eva = e

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Traducerea de față urmează textul masoretic din *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (BHS), *editio quinta emendata* (1997) – ediție critică realizată după *Codex Leningradensis*.

Participanții la acest proiect aparțin mai multor confesiuni: ortodoxă, catolică, baptistă și penticostală, încercându-se astfel realizarea unui text acceptabil pentru toți. Domeniile de expertiză ale participanților sunt teologie, științe biblice, filologie clasică, orientalistică, istorie, arheologie, iudaism.

Este o încercare de traducere cât mai apropiată de textul ebraic, pe cât permite limba română. Astfel, s-au păstrat expresiile specifice (de ex. „au pus la inimă cuvântul Domnului“), inclusiv unele redundanțe caracteristice (de ex. „în inima tuturor celor înțelepți la inimă am pus înțelepciune ca să facă tot ceea ce ți-am poruncit“; „Soroacele Domnului, pe care le veți vesti ca adunări sfinte, acestea sunt soroacele Mele“).

S-a urmărit menținerea metaforelor, chiar dacă uneori ar putea suna mai neobișnuit pentru omul modern (de ex. „Și Moise a zis înaintea Domnului: «Iată, sunt om cu buze netăiate-împrejur»“; „Dacă fratele tău sărăcește și-i tremură mâna lângă tine, să-l sprijini, fie el venetic și pripășit“).

S-a dat o atenție deosebită topicii – factor important de accentuare, dar și de conferire a unei anume muzicalități textului (de ex. „Pribeag sunt eu în pământ străin“; „[Faraon] a spus: «Trântori sunteți! Trântori! De aceea ziceți: Să mergem să aducem jertfe Domnului»“; „Să nu vă faceți nimicnicii și chipuri cioplite, nici stâlp să nu vă ridicați, nici piatră împodobită cu chipuri să nu puneți în țara voastră ca să vă plecați în fața ei“).

S-a respectat textul masoretic, chiar unde acesta are pasaje dificile; totuși, în unele locuri „disperate“, echivalările paralele din versiunile antice și din targumuri, și mai ales concordanța dintre ele, ne-au oferit o soluție, pe care am semnalat-o și în note (de ex. echivalarea ebr. *šerāḏ* din Ex 31:10, vezi nota).

S-a ținut seama de cazurile în care, față de textul scris (*ketiv* – de la *KTB* „a scrie“), textul masoretic însuși propune o emendare (*qere* – de la *QR'* „a citi“). Dacă uneori au fost necesare compliniri pentru înțelegerea textului, acestea au fost puse între paranteze drepte.

Privitor la așezarea în pagină, s-a păstrat în general împărțirea în paragrafe din ediția originală.

Notele explicative însoțesc textul traducerii la sfârșitul fiecărei cărți. Ele oferă atât variantele semnificative din Pentateuhul Samaritean, Septuaginta, Vulgata și Peșitta, cât și comentarii care ajută la mai buna înțelegere a textului: explicarea anumitor *realia*, lămurirea unor concepte specific biblice, evidențierea unor paralele cu alte texte biblice sau cu literatura/istoria Orientului Apropiat antic, posibile emendări ale textului sau redarea sensului literal atunci când unele emendări foarte probabile au fost acceptate în traducere.

Numele proprii au fost redată într-o transliterare simplă (urmând ca în note să apară o transliterare cât mai exactă științific). Conform principiilor ortografice generale, numele deja intrate în limbă au fost redată așa cum sunt ele tradițional cunoscute (de ex. Moise, nu Moșe; Iosua, nu Yehoșua).

Traducerea se adresează unui grup larg de cititori, profilul de bază al destinatarului fiind omul interesat de probleme biblice, fără să dețină o pregătire specializată în domeniu.

Ținând seama că este vorba de un text care provine dintr-un trecut îndepărtat, că există o tradiție îndelungată a traducerii Bibliei în limba română, că textul rămâne contemporan cu toate generațiile, s-a urmărit echivalarea lui într-o limbă actuală, firească, evitând atât arhaismele devenite aproape de neînțeles, cât și neologismele stridente și lipsite de conotații poetice.

Am dorit astfel să ne apropiem, pe cât posibil, de frumusețea originalului: pentru omul credincios ea este „semnătura“ Duhului lui Dumnezeu.

EXODUL

INTRODUCERE LA EXOD

Exodul este a doua carte din Tora; împreună cu următoarele trei formează o unitate tematică privind eliberarea poporului israelit din robie și mersul lui îndelungat prin pustiu, până la Țara Făgăduinței, având în centru Legământul încheiat de Dumnezeu cu el. Este considerat cartea esențială a Vechiului Testament, pentru că tot ceea ce urmează își află aici momentul fondator, referința exemplară: chiar atunci când se prevestesc evenimente care îl „depășesc“, acestea sunt caracterizate tot din perspectiva lui (de ex. „Iată vin zile ... când nu se va mai zice: «Viu este Domnul care i-a scos pe fiii lui Israel din țara Egiptului», ci: «Viu este Domnul care a scos și a adus înapoi seminția casei lui Israel din țara de la miazănoapte, și din toate țările în care îi risipise, și ei vor locui în pământul lor».“ Ier 23:7-8). Uneori cartea Exodului a fost numită „Evanghelia Vechiului Testament“, deoarece prezintă intervenția fundamentală a lui Dumnezeu în istoria poporului pe care și l-a ales.

DENUMIRE

Conform obiceiului de a numi cartea după primele ei cuvinte, numele ei ebraic este *We'elleh șemot* („Și acestea sunt numele“), prescurtat *Șemot*. În versiunile vechi, numele este dat după

criteriul conținutului. În Septuaginta, el apare ca *Éxodos*, „ieșire“ (după termenul grecesc folosit în Ex 19:1), sau *Éxodos Aigýptou*, „Ieșirea din Egipt“. Varianta latinizată a denumirii grecești se întâlnește în Vulgata: *Exodus*.

În primele traduceri românești, numele e redat ca *Ieșirea*, denumire păstrată până azi în unele ediții. Prima versiune românească în care găsim numele *Exodu* (citit „Exod“) este *Biblia sacra tradusă din hellenesce după a quellor septedeci* de I.H. Rădulescu (Paris, 1858). Sub influență occidentală, o variație a acestui nume (*Esodul*, din VT publicat la Iași, 1865–1869) a fost adoptată de versiunile „britanice“ ale Bibliei, fiind apoi încetățenit în forma curentă – *Exod*, odată cu apariția Bibliei traduse de D. Cornilescu (1921).

STRUCTURĂ ȘI CONȚINUT

Se poate spune că Exodul este alcătuit din două secțiuni majore: Eliberarea și Încheierea Legământului, cu implicații practice – Legea și Cultul. Aceste părți sunt precedate de investirea protagonistului uman – Moise – cu misiunea lui specifică, de profet, conducător și mijlocitor.

Moise: copilăria și tinerețea lui (1–2)

Robia din Egipt

Chemarea lui Moise. Dezvăluirea numelui divin (3)

Misiunea lui Moise la Faraon – plăgile (4–11)

Eliberarea din Egipt

Paștele (12–13)

Trecerea Mării (14:1–15:21)

Manifestări ale Providenței în pustiu, organizare (15:22–18:27)

Legământul – Legea

Pregătirea pentru Legământ (19)

Legea: Decalogul, Codul Legământului (20–23)

Celebrarea Legământului (24)

Construirea sanctuarului

Instrucțiuni despre cort; preoți; jertfe; sărbători (25–31)

Episodul vițelului de aur (32–34)

Confecționarea cortului și manifestarea Prezenței divine (35–40)

TRADIȚIILE TEXTUALE ALE EXODULUI

La Marea Moartă au fost descoperite șaptesprezece fragmente conținând textul Exodului. Șaisprezece fragmente în trei peșteri de la Qumran¹ și un fragment la Wadi Murabba'at (Mur 1.4–5), care pe lângă Exod conține și fragmente din Geneză și Numeri. Unele manuscrise² sunt foarte fragmentare. 2Q2 (2QExodus^a) și 4Q15 (4QExodus^d) au texte radical diferite de toate celelalte tradiții textuale ale Exodului, pe când textul din 4Q1 (4QGenesis-Exodus^a), care conține părți din Exod 1–8 sau 9, este foarte asemănător cu Textul Masoretic. 4Q11 (4Qpaleo-Genesis-Exodus^l), ce conține părți din Exod cap. 1–3, 8–12, 14, 16–20, 22–23, 25–28, 36 și posibil 40, aparent nu este strâns legat de nici o tradiție textuală anterioară. 4Q13 (4QExodus^b) și 2Q2 (2QExodus^a) sunt foarte apropiate de varianta LXX. 4Q17

1. 1Q2 (1QExodus), 2Q2 (2QExodus^a), 2Q3 (2QExodus^b), 2Q4 (2QExodus^c), 4Q1 (4QGenesis-Exodus^a), 4Q11 (4Qpaleo-Genesis-Exodus^l), 4Q13 (4QExodus^b), 4Q14 (4QExodus^c), 4Q15 (4QExodus^d), 4Q16 (4QExodus^e), 4Q17 (4QExodus-Leviticus^f), 4Q18 (4QExodus^g), 4Q19 (4QExodus^h), 4Q20 (4QExodus^j), 4Q21 (4QExodus^k), 4Q22 (4Qpaleo-Exodus^m).

2. 1Q2 (1QExodus), 2Q4 (2QExodus^c), 4Q16 (4QExodus^e), 4Q18 (4QExodus^g), 4Q19 (4QExodus^h) și 4Q21 (4QExodus^k).

(4QExodus-Leviticus^f), unul din cele mai vechi manuscrise de la Qumran (sec. III î.H.), conține texte din Exod 38–40 și este asemănător cu textul din Pentateuhul Samaritean. Textul din 4Q22 (4Qpaleo-Exodus^m), un manuscris foarte bine conservat și care conține cap. 6–37 din Exod, este și el foarte apropiat de textul din Pentateuhul Samaritean, iar textul fragmentului de la Murabba'at este identic cu cel din tradiția masoretică.¹

În ceea ce privește mărturia codicelor, din păcate textul Exodului nu a supraviețuit în cel mai vechi manuscris – integral odinioară – al Vechiului Testament (codicele din Alep, 930 d.H.), ci doar în codicele din Leningrad B19^A (1.008 d.H.), care stă la baza edițiilor critice moderne ale Textului Masoretic, parțial în Pentateuhul din Damasc (sec. IX–X d.H.), în Codicele oriental 4445 (850 sau 950 d.H.) și în Codicii din Erfurt (Codices Erfurtenses – sec. XI–XIV d.H.).

RAPORTUL CU DATELE ȘTIINȚIFICE

Concepția despre istoriografie. În Antichitate ideea de istoriografie era oarecum diferită de cea de astăzi. Interesa mai puțin exactitatea cronologică sau evenimentială, autorul fiind preocupat înainte de toate de cauzalitate și de mesaj. Chiar dacă există o insistență asupra obligației de imparțialitate – Tacitus vrea să scrie *sine ira et studio* („fără mânie și fără părtinire“, *Annales*, 1.1) – autorii au ca reper adagiul *historia magistra vitae* („istoria – învățătoare a vieții“, Cicero, *De Oratore*, II.36). Istoria se scrie pentru ca oamenii să tragă din ea învățătură. Iar autorul biblic vrea în primul rând să caute cauzalitatea profundă a întâm-

1. James R. Davila, „Book of Exodus“, în Lawrence H. Schiffman, James C. VanderKam (eds), *Encyclopedia of the Dead Sea Scrolls*, vol. 1, 277–279.

plărilor, și anume implicarea lui Dumnezeu în istoria oamenilor, ceea ce îi arată sensul și o transformă în „istorie sacră“ sau „istorie a mântuirii“, în care se manifestă „mâna nevăzută“ a Providenței (cf. Irineu, *Adv. Haer.*, V. 18.3). Spre deosebire de viziunea ciclică asupra istoriei, predominantă în Antichitate, evreii sunt primii care au atribuit istoriei un caracter direcționat. Prin aceasta, afirmă Eliade, „profeții valorizează istoria, ajungând să depășească viziunea tradițională a ciclului. Se poate spune despre evrei că au fost primii care au descoperit semnificația istoriei ca epifanie a lui Dumnezeu, concepție reluată și amplificată de creștinism“ (Mircea Eliade, 1991, 81). Privită ca mărturie a acțiunii lui Dumnezeu în istorie, Biblia, și mai ales cartea Exodului, devine ea însăși o relatare teologică a istoriei sau, mai precis, o *teologie a istoriei*.

O problemă poate fi datarea prezenței israeliților în Egipt și mai ales ieșirea lor de acolo. Textul biblic ne spune că ei au lucrat la construirea orașelor Pitom și Ramses (Ex 1:11), ceea ce ar sugera că șederea în Egipt s-a petrecut în vremea faraonilor ramesizi din dinastia a XIX-a (sec. XIII–XII î.H.). Cetatea Ramses (eg. Pi-Ramses) a fost zidită de faraonul Seti I și a devenit reședință a faraonului Ramses al II-lea (1304–1238 î.H.). Termenul limită al șederii este considerat anul 1208, când fiul lui Ramses al II-lea, faraonul Merneptah (sau Mineptah) se laudă într-o stelă triumfală că a nimicit „sămânța lui Israel“ (COS 2.6, pp. 40–41; ANET 376–378). Așadar fie faraonul oprimării ar putea fi identificat cu Seti I, iar faraonul exodului cu Ramses al II-lea, fie faraonul oprimării ar fi chiar Ramses al II-lea, iar faraonul exodului ar fi atunci Merneptah. Este interesantă și identificarea evreilor cu hicsoșii făcută de Iosif Flaviu (*Contra Apion* 1.82-92). Conform istoriografiei egiptene, hicsoșii, „regii păstori“ din dinastiile XIV și XV, au fost izgoniți din Egipt la jumătatea sec. al XVI-lea, ceea ce ar însemna că Iosif Flaviu consideră că exodul ar fi avut

loc în acel context. O altă variantă cronologică este oferită de textul din 1Rg 6:1, după care între exod și construirea templului din Ierusalim de către Solomon s-au scurs 480 de ani, ceea ce ar plasa exodul la jumătatea sec. al XV-lea, chiar în vremea puternicului faraon Tutmoses al III-lea. Cea mai plauzibilă ipoteză rămâne însă cea legată de Ramses al II-lea.

În privința modalității părăsirii Egiptului, textul pare a indica pe alocuri că egiptenii vor să-i alunge, să scape de ei, iar în alte locuri că vor să-i rețină ca indispensabilă mână de lucru. S-a emis, de aceea, ipoteza că ar fi fost mai multe „exoduri”, cu motivații diferite¹, dar important este cel final, eliberator, sub conducerea lui Moise; de aceea narațiunea se referă esențialmente la acesta din urmă, înglobând elemente din celelalte. Important este, din punctul de vedere al intenției textului, că Israel trebuie să-l recunoască pe *YHWH* ca fiind Dumnezeuul care *l-a scos din țara Egiptului, din casa robiei* (Ex 20:2), ceea ce cheamă răspunsul poporului față de Dumnezeu eliberator.

Cine e „autorul biblic”? Tradiția a atribuit întreaga Toră figurii carismatice a lui Moise. Studiul atent al Pentateuhului a scos însă la iveală indicii care sugerează că textul este rezultatul unui proces de formare și transmitere care s-a desfășurat în mai multe etape și la care au contribuit de-a lungul timpului mai multe persoane, rămase anonime. Evident, încercarea de reconstituire a acestui proces duce inevitabil pe tărâmul conjecturilor și speculațiilor (care se multiplică exponențial pe măsură ce bibliografia de specialitate crește)². Se poate spune deci că „Autorul Bibliei” este Dumnezeu și că, în același timp, autori sunt toți cei care, inspirați de El, au contribuit la alcătuirea textului până la forma lui finală. Prin urmare, expresia „autorul

1. Vezi, de ex., Philippe Gruson, „La naissance d’Israël”, în *La Bible et sa culture*, 135–145.

2. Cf. BTEGen, Introducerea la Tora, 66–71; Bibliografie, 345–353.

EXODUL

1 ¹Iar acestea sunt numele fiilor lui Israel care s-au dus în Egipt cu Iacob; fiecare s-a dus cu familia sa: ²Ruben, Simeon, Levi și Iuda, ³Isahar, Zabulon și Beniamin, ⁴Dan și Neftali, Gad și Așer. ⁵Și a fost [așa]: toți cei ieșiți din coapsele lui Iacob erau șaptezeci de suflete; Iosif era [deja] în Egipt. ⁶Și au murit Iosif și toți frații săi și toată generația aceea. ⁷Iar fiii lui Israel au fost rodnici, au sporit, s-au înmulțit și s-au întărit nespuse de mult, încât s-a umplut țara de ei.

⁸Și s-a ridicat peste Egipt un rege nou, care nu-l cunoscuse pe Iosif. ⁹El a spus către poporul său: „Iată, poporul fiilor lui Israel este prea numeros și prea puternic pentru noi. ¹⁰Haideți să ne arătăm iscusii față de el, ca nu cumva să se [mai] înmulțească și, de s-ar isca vreun război, să treacă de partea vrăjmașilor noștri, să lupte împotriva noastră și să plece din țară.“ ¹¹Și au pus peste el vătăfi de corvoadă ca să-l împileze cu munci silnice. Și [poporul] a zidit pentru Faraon cetățile-grânare Pitom și Ramses. ¹²Dar cu cât îl împilau mai mult, cu atât se înmulțea și cu atât se răspândea, încât [pe egipteni] i-a apucat groaza de fiii lui Israel. ¹³Și i-au muncit egiptenii pe fiii lui Israel cu asprime ¹⁴și le-au făcut viața amară cu aprigă robie, la lut și la cărămizi și la tot soiul de munci ale câmpului, cu toate muncile la care i-au supus cu asprime. ¹⁵Regele Egiptului a vorbit către moașele

evreice – numele uneia era Șifra, iar al alteia era Pua – ¹⁶și le-a spus: „Când le moșiți pe evreice și le vedeți pe pietrele nașterii, dacă este băiat, să-l omorâți, iar dacă este fată, să fie lăsată în viață!“ ¹⁷Dar moașele s-au temut de Dumnezeu și n-au făcut după cum le grăise regele Egiptului, ci i-au lăsat în viață pe băieți. ¹⁸Regele Egiptului le-a chemat pe moașe și le-a zis: „De ce ați făcut lucrul acesta? I-ați lăsat în viață pe băieți!“ ¹⁹Moașele i-au răspuns lui Faraon: „Evreicele nu sunt ca femeile egiptene, ci sunt vânjoase și nasc până să ajungă moașa la ele.“ ²⁰Dumnezeu le-a făcut bine moașelor și poporul s-a înmulțit și s-a întărit nespus de mult. ²¹Și a fost [așa]: fiindcă moașele s-au temut de Dumnezeu, El le-a sporit casele. ²²Atunci Faraon a dat poruncă întregului său popor, zicând: „Pe orice băiat care se naște să-l azvârliți în Râu, iar pe orice fată să o lăsați în viață!“

2 ¹Un om din casa lui Levi a mers și a luat [de nevastă] o fiică a lui Levi. ²Femeia a zămislit și a născut un fiu; a văzut că era chipeș și l-a ascuns vreme de trei luni. ³Iar când n-a mai putut să-l țină ascuns, a luat pentru el un coș de papirus, pe care l-a uns cu catran și cu smolă, a așezat pruncul în coș și l-a pus între trestii, la malul Râului. ⁴Iar sora lui se ținea deoparte, ca să afle ce are să i se întâmple. ⁵Fiica lui Faraon s-a coborât să se scalde în Râu, iar însoțitoarele ei umblau pe malul Râului. Ea a văzut coșul între trestii și a trimis slujnica să-l aducă. ⁶Când l-a deschis, l-a văzut pe copil: și, iată, un băiețel care plângea! Și i s-a făcut milă de el și a spus: „Acesta e dintre copiii evreilor.“ ⁷Sora lui i-a spus fiicei lui Faraon: „Să mă duc să-ți chem o femeie-doică dintre evreice ca să ți-l alăpteze pe copil?“ ⁸Fiica lui Faraon i-a răspuns: „Du-te!“ Și fata a mers și a chemat-o pe mama copilului. ⁹Fiica lui Faraon i-a spus: „Ia acest copil și alăptează-mi-l, iar eu îți voi da simbrie.“ Așa că femeia a luat copilul și l-a alăptat. ¹⁰Când copilul s-a făcut mare, l-a adus la fiica lui Faraon; și el i-a fost fiu. Și ea i-a pus numele „Moise“, zicând: „Fiindcă l-am scos din apă.“

¹¹Și a fost [așa]: în zilele acelea, când Moise s-a făcut mare, a ieșit la frații săi și a văzut corvezile lor; a văzut cum un egiptean lovea un evreu, dintre frații săi. ¹²S-a uitat într-o parte și-n alta, a văzut că nu este nimeni, l-a lovit de moarte pe egiptean și l-a ascuns în nisip. ¹³A ieșit și a doua zi; și, iată, doi evrei erau prinși într-o încăierare. A spus celui netrebnic: „Pentru ce-l lovești pe aproapele tău?” ¹⁴Acela însă i-a răspuns: „Cine te-a pus pe tine căpetenie și judecător peste noi? Nu cumva ai de gând să mă omori și pe mine, cum l-ai omorât pe egiptean?” Moise s-a înspăimântat și și-a spus în sinea lui: „Negreșit, faptul este cunoscut!” ¹⁵Faraon a auzit de lucrul acesta și căuta să-l omoare pe Moise. Dar Moise a fugit de la fața lui Faraon și s-a așezat în ținutul Midianului. Și s-a așezat lângă fântână. ¹⁶Preotul din Midian avea șapte fiice. Ele au venit să scoată apă și au umplut jgheburile ca să adape turma tatălui lor, ¹⁷însă păstorii au venit și le-au izgonit. Atunci Moise s-a sculat, le-a izbăvit și le-a adăpat turma. ¹⁸Și când s-au întors la Reuel, tatăl lor, el le-a întrebat: „Cum de ați venit atât de repede astăzi?” ¹⁹Ele i-au răspuns: „Un egiptean ne-a scăpat din mâna păstorilor; ba încă ne-a scos apă și a adăpat turma.” ²⁰El și-a întrebat fiicele: „Și unde este? De ce l-ați lăsat pe om [acolo]? Chemați-l să mănânce!” ²¹Moise s-a învoit să locuiască la omul acela. Și el i-a dat-o lui Moise pe Țipora, fiica sa. ²²Ea a născut un fiu și el i-a pus numele Gherșom, căci zicea: „Pribeag sunt eu în pământ străin.”

²³Și a fost [așa]: după multe zile a murit regele Egiptului și fiii lui Israel suspinau din pricina trudei și strigau, iar țipătul lor, pricinuit de trudă, s-a suit la Dumnezeu. ²⁴Și Dumnezeu a auzit gemătul lor și Dumnezeu și-a adus aminte de legământul său cu Avraham, cu Isac și cu Iacob. ²⁵Și a privit Dumnezeu către fiii lui Israel și Dumnezeu a luat seama.

3 ¹Pe când Moise păștea turma lui Ietro, socrul său, preotul din Midian, a mânat turma dincolo de pustiu și a ajuns la muntele lui Dumnezeu, la Horeb. ²Și îngerul Domnului i s-a arătat

într-o flacără de foc, din mijlocul unui rug; el s-a uitat și, iată, rugul ardea în foc, și rugul nu se mistuia. ³Moise și-a spus: „Mă voi abate să văd această vedenie măreață: cum de nu se mistuie rugul!“ ⁴Când Domnul a văzut că s-a abătut să vadă, Dumnezeu l-a chemat din mijlocul rugului, zicând: „Moise, Moise!“ Și el a spus: „Iată-mă!“ ⁵Și [Dumnezeu] i-a spus: „Nu te apropia de locul acesta! Scoate-ți încălțăminte de la picioare, căci locul pe care stai este pământ sfânt!“ ⁶Și a spus: „Eu sunt Dumnezeuul părintelui tău, Dumnezeuul lui Avraam, Dumnezeuul lui Isaac și Dumnezeuul lui Iacob.“ Atunci Moise și-a ascuns fața, căci se temea să-l privească pe Dumnezeu. ⁷Și Domnul a spus: „Văzut-am bine chinul poporului meu care este în Egipt, și strigătul lor din pricina asupritorilor l-am auzit, căci îi cunosc suferințele. ⁸Și m-am coborât ca să-l scap din mâna egiptenilor și să-l scot din pământul acesta spre un pământ bun și întins, spre un pământ care șiroiește de lapte și miere, spre ținutul canaanitului, hititului, amoritului, perizitului, hivitului și iebusitului. ⁹Și acum, iată, strigătul fiilor lui Israel a ajuns la mine și am văzut și asuprirea cu care îi apasă egiptenii. ¹⁰Și acum, mergi, și te voi trimite la Faraon ca să scoți poporul meu, pe fiii lui Israel, din Egipt.“ ¹¹Moise i-a spus lui Dumnezeu: „Cine sunt eu ca să merg la Faraon și să-i scot pe fiii lui Israel din Egipt?“ ¹²Și [Dumnezeu] a spus: „Voi fi cu tine negreșit și acesta să-ți fie semnul că Eu te-am trimis: după ce vei scoate poporul din Egipt, veți sluji lui Dumnezeu pe muntele acesta.“

¹³Și Moise i-a spus lui Dumnezeu: „Iată, eu mă voi duce la fiii lui Israel și le voi spune: «Dumnezeul părinților voștri m-a trimis la voi.» Iar de mă vor întreba: «Care este numele lui?», ce le voi spune?“ ¹⁴Atunci Dumnezeu a spus către Moise: „Eu-sunt-cel-ce-sunt!“ Și a spus: „Astfel să le spui fiilor lui Israel: «Eu-sunt m-a trimis la voi.»“ ¹⁵Și a mai grăit Dumnezeu către Moise: „Astfel să le spui fiilor lui Israel: «Domnul, Dumnezeul

părinților voștri, Dumnezeul lui Avraham, Dumnezeul lui Isac și Dumnezeul lui Iacob, m-a trimis la voi.

Acesta este numele meu pe vecie

și aceasta este pomenirea mea din neam în neam.»

¹⁶Mergi și strânge-i pe bătrânii lui Israel și spune-le: «Domnul, Dumnezeul părinților voștri, Dumnezeul lui Avraham, Isac și Iacob, mi s-a arătat, zicând: Negreșit am luat aminte la voi și la ce vi s-a făcut în Egipt. ¹⁷Și am zis: Vă voi scoate din chinul Egiptului spre pământul canaanitului, hititului, amoritului, perizitului, hivitului și iebusitului, spre un pământ care șiroiește de lapte și miere». ¹⁸Și vor asculta de glasul tău. Și vei merge, tu și bătrânii lui Israel, la regele Egiptului și îi veți spune: «Domnul, Dumnezeul evreilor, ne-a ieșit înaintea; și acum, [lasă-ne] să mergem cale de trei zile în pustiu ca să aducem jertfe Domnului, Dumnezeului nostru.» ¹⁹Dar Eu știu că regele Egiptului nu vă va îngădui să mergeți decât [silit de] o mână puternică. ²⁰Îmi voi întinde atunci mâna și voi lovi Egiptul cu toate minunile mele pe care le voi face în mijlocul lui. Și apoi vă va da drumul. ²¹Și voi face ca poporul acesta să capete trecere în ochii egiptenilor și va fi [așa]: când veți pleca, nu veți ieși cu mâinile goale. ²²Fiecare femeie va cere de la vecina ei și de la cea care locuiește în casa ei lucruri de argint și lucruri de aur și veșminte ca să le puneți pe fiii voștri și pe fiicele voastre. Și îi veți despuia pe egipteni.“

4 ¹Moise a răspuns: „Dar dacă nu mă vor crede și nu vor asculta de glasul meu, ci vor spune: «Nu ți s-a arătat Domnul?»“ ²Atunci Domnul i-a spus: „Ce ai în mână?” „Un toiag“, a răspuns el. ³Și [Domnul] i-a spus: „Aruncă-l la pământ!” Și l-a aruncat la pământ și s-a făcut șarpe, iar Moise a fugit din fața lui. ⁴Și Domnul a spus către Moise: „Întinde-ți mâna și apucă-l de coadă!” Și [Moise] a întins mâna și l-a înșfăcat, și s-a făcut toiag în mâna lui. ⁵„Pentru ca ei să creadă că ți s-a arătat Domnul,

Dumnezeul părinților lor, Dumnezeul lui Avraham, Dumnezeul lui Isac și Dumnezeul lui Iacob.“ ⁶Și Domnul i-a mai spus: „Vără-ți mâna în sân!“ Și [Moise] și-a vârât mâna în sân și când a scos-o, iată, mâna i se făcuse leproasă, ca zăpada. ⁷Și i-a spus: „Vără-ți iar mâna în sân!“ Și [Moise] și-a vârât iar mâna în sân și a scos-o din sân și, iată, se făcuse la loc cum îi era trupul. ⁸„Deci dacă nu te vor crede și nu vor asculta de glasul celui dintâi semn, vor da crezare glasului semnului următor. ⁹Iar dacă nu vor crede nici amândouă semnele și nu vor asculta de glasul tău, să iei din apa Râului și să o verși pe uscat; și apa pe care ai luat-o din Râu se va face sânge, pe uscat.“ ¹⁰Și i-a spus Moise Domnului: „Rogu-te, Stăpâne, eu nu sunt om meșter la vorbă, nici de ieri, nici de alaltăieri, nici de când grăiești robului tău, căci rostirea și limba îmi sunt împleticite.“ ¹¹Și Domnul i-a răspuns: „Cine i-a făcut omului gură? Sau cine-l face mut, sau surd, sau cu vedere, sau orb? Oare nu Eu, Domnul?“ ¹²Și acum, du-te și Eu voi fi cu gura ta și te voi învăța ce să grăiești!“ ¹³[Moise] a răspuns: „Rogu-te, Stăpâne, trimite pe cine vei vrea să trimiti!“ ¹⁴Atunci mânia Domnului s-a aprins împotriva lui Moise și [Domnul] i-a vorbit: „Oare nu [mai] este și fratele tău Aron, levitul? Știu că el se pricepe la vorbă. Ci iată-l, iese în întâmpinarea ta și când te va vedea se va bucura în inima lui. ¹⁵Să grăiești către el și să pui cuvintele în gura lui, iar Eu însumi voi fi cu gura ta și cu gura lui și vă voi învăța ce să faceți. ¹⁶El va grăi în locul tău către popor și va fi [așa]: el îți va sluji drept gură și tu vei fi pentru el [ca] Dumnezeu. ¹⁷Și să iei în mână toiagul acesta cu care vei face semnele.“

¹⁸Moise s-a dus înapoi la Ieter, socrul său, și i-a spus: „Rogu-te, [îngăduie-mi] să plec, să mă întorc la frații mei care sunt în Egipt și să văd dacă mai sunt în viață.“ Și Ietro i-a spus lui Moise: „Mergi în pace!“ ¹⁹Domnul spusese către Moise în Midian: „Du-te înapoi în Egipt, căci au murit toți oamenii care căutau

[să-ți ia] viața.“²⁰ Atunci Moise și-a luat femeia și fiii și i-a suit pe măgar și s-a întors în pământul Egiptului. Și Moise a luat toiagul lui Dumnezeu în mână.²¹ Și Domnul a spus către Moise: „Când vei ajunge iarăși în Egipt, vezi să faci în fața lui Faraon toate minunile pe care le-am pus în mâna ta. Dar Eu îi voi îndârji inima și nu va da drumul poporului să plece.“²² Și să-i spui lui Faraon: «Așa vorbește Domnul: Israel este fiul meu întâi-născut.²³ Am spus către tine: Dă drumul fiului meu să plece, ca să-mi slujească. Dar tu n-ai vrut să-i dai drumul. Iată, îl voi ucide pe fiul tău întâi-născut!»“

²⁴ Și a fost [așa]: pe drum, la locul de popas, Domnul i-a ieșit în întâmpinare și a căutat să-l omoare.²⁵ Țipora a luat o cremene, a tăiat prepuțul fiului său, l-a atins de picioarele lui și a spus: „Negreșit, tu ești pentru mine soț-de-sânge!“²⁶ Atunci [Domnul] l-a lăsat. Și ea a spus „soț-de-sânge!“ din pricina tăierii împrejmur.

²⁷ Domnul i-a vorbit lui Aron: „Mergi în întâmpinarea lui Moise, în pustiu.“ El a mers. Și l-a întâmpinat pe muntele lui Dumnezeu, și l-a sărutat.²⁸ Moise i-a vestit lui Aron toate cuvintele Domnului cu care îl trimisese și toate semnele pe care i le poruncise.²⁹ Moise și Aron au mers și i-au adunat pe toți bătrânii fiilor lui Israel.³⁰ Și Aron a grăit toate cuvintele pe care Domnul le grăise către Moise și a făcut semnele sub ochii poporului.³¹ Și poporul a crezut. Și când au auzit că Domnul i-a cercetat pe fiii lui Israel și că a văzut chinul lor, s-au plecat și s-au închinat.

⁵ După aceea Moise și Aron s-au dus și i-au spus lui Faraon: „Așa vorbește Domnul, Dumnezeul lui Israel: «Dă drumul poporului meu să plece ca să țină o sărbătoare pentru mine în pustiu.»“² Faraon a răspuns: „Cine este Domnul, ca să ascult de glasul lui și să-i dau drumul lui Israel să plece? Nu-l cunosc pe Domnul și nici lui Israel nu-i voi da drumul să plece!“³ Ei au